

За твердженням Х. Ортеги-і-Гассета, педагог має справу не стільки з індивідами, скільки із складною соціальною матерією. Людина завжди включена в соціальний контекст, реальність людини – соціалізація. «Людський індивід відокремлено від суспільства існувати не може... людина – це соціальний атом; є лише спільнота як сукупність індивідів, які взаємно впливають один на одного» [2, с. 503].

Таким чином, на рубежі XIX – XX ст. в Іспанії здійснювалося оформлення первинної національної концепції соціальної педагогіки. Істотним досягненням педагогів-теоретиків цього часу було визначення предмета соціальної педагогіки як науки про соціальне виховання, таке виховання, яке здійснюється спільнотою, спільними зусиллями усіх членів суспільства. Однак, і редукація предмета соціальної педагогіки до соціальної функції виховання (або соціальної функції педагогіки) теж прослідковувалася в роботах-першоджерелах іспанської концепції соціальної педагогіки.

Список використаних джерел:

1. Luengo de la Figuera, M. B. S. Pedagogía Social. Conferencia dada en la Sociedad de Ciencias de Málaga. – Málaga: Tip. de El Cronista, 1902. – 28 p.
2. Ortega y Gasset, J. La pedagogía social como programa político / J. Ortega y Gasset // J. Ortega y Gasset: Obras completas. – Occidente. – Vol. 1. – Madrid, 1946. – P. 494-513.
3. Parral Cristobal, L. La educacion social: estudio analitico / Luis Parral Cristobal. – Valladolid: Imp. y Libr. de Andrés Martín, 1899. – 228 p.
4. Rio Urruti, F. El fundamento científico de la pedagogia social en Natorp / Fernando del Rio Urruti // Anales de la Junta para Amplicacion de Estudios e Investigaciones Cientificas. T. III. – Madrid: Tip. de Fortanet, 1911. – P. 4-49.

Попова А.С.,

*аспірант відділу зарубіжних систем
педагогічної освіти і освіти дорослих*

*Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих
Національної академії педагогічних наук України*

НАПРЯМИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З МІГРАНТАМИ В УКРАЇНІ: ДОСВІД НЕДЕРЖАВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Необхідність інтеграції іммігрантів у суспільство давно усвідомлюється на рівні експертів, відбивається у концепціях і програмах, але перехід цього усвідомлення у рух до соціалізації міграційної політики і виділення соціальної роботи з мігрантами в окремий напрямок досить уповільнений, через відсутність розгалуженої мережі організацій державного і недержавного сектору, відсутність взаємодії між ними, недосконале нормативно-правове забезпечення галузі соціальної

роботи, обмежену кількість соціальних послуг, що складають основний зміст роботи фахівців з цією категорією населення. Тому, особливого значення у цей перехідний етап становлення інституту соціальної роботи з мігрантами набуває діяльність організацій недержавного сектору, які є основними надавачами практичних соціальних послуг різним категоріям мігрантів, що потребує їх детального вивчення.

Різні аспекти соціальної роботи з мігрантами представлені у наукових розвідках вітчизняних (О. Виршіков, І. Зайнишев, М. Кузнєцова, О. Новак, П. Павленко, К. Раві, А.Чернов) і зарубіжних (Колі Раві (Kohli Ravi), Б. Вінерлунга (B Vinnerljung), Г. Кріштінсдотір (G. Kristinsdottir), Т. Ліндстейн (T. Lindstein), М. Пейн, Б. Франзен (B. Franzén), С. Хесл (S. Hessle) дослідників. Однак, комплексний аналіз наукової літератури засвідчив, що напрями соціальної роботи з мігрантами у контексті діяльності недержавних організацій не були предметом окремого дослідження, що актуалізує значення здійсненого нами дослідження.

Розглядаючи особливості соціальної роботи з мігрантами в Україні як особливий вид діяльності І. Зайнишев виділяє два її основних види [5]:

– *Організаційна соціальна робота* – передбачає визначення її інституційної структури, що зреалізовується через діяльність організацій, спрямованих на роботу з мігрантами; розробку конкретних стратегій і державних програм.

– *Практична соціальна робота* – спрямована на безпосередню взаємодію з конкретною людиною чи групою осіб з метою вирішення конкретної проблеми і надання соціальної допомоги.

Організаційна структура соціальної роботи з мігрантами в Україні представлена взаємодією двох секторів надавачів соціальних послуг. До них належить державний (установи і організації різних рівнів підпорядкування) і недержавний (громадські і благодійні організації, асоціації, підприємства, діяльність фізичних осіб) сектори. В основному робота з мігрантами здійснюється міграційними службами, а також організаціями недержавного сектору.

У нашому дослідженні ми звернемо увагу на досвід діяльності недержавного сектору у контексті здійснення соціальної роботи з мігрантами, оскільки міграційна політика і формування системи соціальної роботи з мігрантами припускають не тільки ініціативу держави і державних організацій у контексті соціальної роботи з мігрантами, а й координацію дій і створення умов для роботи недержавних і громадських організацій, що працюють з цією категорією населення. Недержавний сектор представлений розгалуженою мережею установ, що включають міжнародні організації, зокрема представництво Міжнародної організації з міграції (МОМ), благодійні організації – Червоних Хрест, Карітас (Caritas), громадську організацію Харківський обласний благодійний фонд, Міжнародну асоціацію «Ла Страда». Представлений перелік організацій не є вичерпним, однак, напрями діяльності і зміст соціальних послуг, що надають фахівці, і зокрема, соціальні працівники цих організацій є важливим внеском у розвиток соціальної роботи з мігрантами в Україні.

Аналіз діяльності вищезазначених організацій дав нам змогу виокремити основні напрями діяльності у контексті роботи з мігрантами, так зокрема:

– *Міжнародна організація з міграції (МОМ)* здійснює діяльність у напрямі: навчання та надання підтримки державам у розробці національних міграційних програм; сприяння культурному різноманіттю та інтеграції мігрантів через організацію активних соціальних інформаційно-просвітницьких заходів, конкурсів, проектів; підвищення потенціалу розвитку трудової міграції в інтересах окремих мігрантів, їхніх громад та українського суспільства; організації матеріальної допомоги вимушеним переселенцям і громадам, які зазнали наслідків конфлікту [2].

– *Карітас* впроваджує роботу у напрямках: реалізації гуманітарних проектів, спрямованих на реінтеграційну допомогу для українських мігрантів; надання цілових та консультаційно-інформативних послуг; допомоги дітям трудових мігрантів – психологічна, соціально-педагогічна, правова (на базі соціальних центрів); протидії торгівлі людьми [4].

– *Червоний хрест* забезпечує організацію різних видів соціальної допомоги (психосоціальна, натуральна, медична) різним категоріям мігрантів; функціонування служби розшуку родичів і знайомих біженців [6].

– *Харківський обласний благодійний фонд* організовує та забезпечує функціонування трьох центрів, діяльність яких спрямована на організацію і здійснення різноманітної допомоги різним категоріям мігрантів. Так, зокрема: [3]:

«Центр консультування мігрантів» забезпечує роботу у напрямках: протидії торгівлі людьми; допомоги в оформленні документів, необхідних для легального перебування у країні; перевірки легальності трудових фірм, що займаються працевлаштуванням за кордоном; створення єдиної ресурсної бази вакантних посад за кордоном.

«Соціальний центр для біженців», діяльність якого спрямована на: адаптацію представників африканського і азійського регіонів, репатріантів; організацію мовної освіти і дозвілєвої та культурно-просвітницької роботи для мігрантів і членів їх сімей.

Центр допомоги вимушеним переселенцям організовує роботу у напрямках надання натуральної допомоги; правової допомоги; психологічного консультування внутрішньо переміщених осіб і біженців.

– *Асоціація «Ла Страда»* передбачає: організацію та надання допомоги потерпілим від торгівлі людьми (медична, психологічна, юридична допомога, надання тимчасового притулку, соціальний супровід, переадресація та ін.), а також членам їх родин; допомогу та сприяння у пошуку українських громадян, які зникли за кордоном та поверненні в Україну; надання консультацій з питань виїзду за кордон з метою працевлаштування, навчання, одруження тощо та з питань насильства й захисту прав дітей [1].

Проте, не дивлячись на різноманітність напрямів і соціальних послуг, що надаються різним категоріям мігрантів, кількість організацій є недостатньою для того, щоб охопити весь сегмент міграційного потоку в Україні та спектр проблем, з якими вони стикаються. Збільшення кількості організацій недержавного сектору сприятиме становленню та розвитку інституту соціальної роботи з мігрантами та забезпеченню їх найскорішій адаптації в українському суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Громадська асоціація «Ла Страда – Україна». Напрямки діяльності. фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.la-strada.org.ua/ucp_mod_content_show_napryamki-diyalnosti.html.
2. Інтеграційна та стабілізаційна підтримка шляхом забезпечення засобами існування внутрішньо переміщених осіб та населення, що постраждало внаслідок конфлікту в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bmr.gov.ua/index.php?id=800000125&tx_news_pi1%5Bnews%5D=8760&tx_news_pi1%5Bcontroller%5D=News&tx_news_pi1%5Baction%5D=detail&cHash=12e1193512664c9a000b5a535f6ffa47.
3. Соціальна служба допомоги: Харківський благодійний фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssa.kharkov.ua/ru/proekty>.
4. Соціальні проблеми міграції: Карітас України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://caritas-ua.org/diyalnist/sotsialni-problemi-migratsiyi/>.
5. Технология социальной работы: Учеб. Пособие для вузов / Под ред. И. Г. Зайнышева. – М.: ВЛАДОС, 2000. – 240 с. – С. 176-186.
6. Товариство Червоного Хреста: наша діяльність. фонд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://redcross.org.ua/activities/>.